

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ:

ФІЛОСОФІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: НАПРЯМИ, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

II. Цикл професійної підготовки

2.1. Нормативні дисципліни

ВИКЛАДАЧ:

Менжулін В. І., доктор філософських наук, професор, e-mail: vadim.menzhulin@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 ECTS

Заняття в аудиторії: 52 год. (26 практичних занять по 2 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 68 год.

АНОТАЦІЯ

«Філософія в сучасному світі: напрями, тенденції, перспективи» є складовою нормативних навчальних дисциплін циклу професійної підготовки аспірантів, що навчаються у Докторській школі імені родини Юхименків НаУКМА за спеціальністю «033 Філософія».

Курс проводиться в інтерактивній формі (студентоцентризований підхід) – як дослідницький семінар, який передбачає визначення актуальних проблем, провідних концептів, дискурсів, напрямів сучасної світової філософії, виокремлення основних тенденцій та перспектив у її розвитку, вдосконалення навичок використання її термінологічно-поняттєвого апарату та дослідницьких стратегій. В рамках курсу враховуватиметься розмаїття сучасної світової філософії і досліджуватиметься досвід як англосовітної, так й континентальної філософських традицій, зокрема таких їх напрямків, як аналітична філософія, постпозитивізм, неопрагматизм, герменевтично-феноменологічна філософія, постструктуралізм тощо.

Відповідно до дослідницьких інтересів слухачів, увагу може бути зосереджено на таких провідних галузях сучасної філософії, як метафілософія, філософія свідомості і онтологія (метафізика), епістемологія, логіка і філософія мови, соціальна і політична філософія, філософія природи та людини, науки і техніки, етика, естетика та філософія мистецтва, філософія релігії і теологія, історіографія філософії тощо.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ:

Мета курсу – сформувати у аспірантів вміння актуалізувати, ефективно позиціонувати та поглиблювати проблематику власного наукового дослідження з урахуванням новітніх процесів у розвитку власного фаху. З цією метою аспіранти мають виконати низку індивідуальних завдань (повідомлень) та узагальнити їх результати у індивідуальному дослідженні (письмовій роботі).

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
Встановлювати основні напрями і тенденції у сучасній філософії та винаходити перспективи для її подальшого розвитку. Структурувати наскрізну проблематику сучасної світової філософії. Рецензувати, критикувати та компілювати сучасні іншомовні філософські джерела. Формулювати філософські проблеми та	Огляд основних напрямів, тенденцій та перспектив розвитку філософії в сучасному світі. Визначення тематики індивідуальних завдань (повідомлень) на підставі викладеного матеріалу та з урахуванням тем дисертацій. Підбір та реферування іншомовних та вітчизняних фахових досліджень, дотичних до тем індивідуальних завдань (повідомлень).	Поточний контроль.

проводити їх аналіз на підставі знання напрямів і течій сучасної філософії.		
Рецензувати, критикувати та компіювати сучасні іншомовні філософські джерела. Формулювати філософські проблеми та проводити їх аналіз на підставі знання напрямів і течій сучасної філософії. Аргументувати власну позицію, використовуючи термінологічно-поняттєвий апарат сучасної філософії.	Підготовка, презентація та групове обговорення повідомлень за темами індивідуальних завдань.	Поточний контроль шляхом колегіального оцінювання (peer-assessment).
Розвивати провідні концепти, дискурси сучасної світової філософії та модифікувати (приспосовувати) їх до власного дослідження. Зайняти позицію та відстоювати думку у контексті сучасних філософських дебатів.	Підготовка, презентація та групове обговорення індивідуального дослідження (письмової роботи) на підсумковій науковій конференції.	Підсумковий контроль шляхом колегіального оцінювання (peer-assessment).

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Результатом навчання у докторській школі має стати підготовка та захист дисертаційного дослідження, яке, з одного боку, має продемонструвати опанування доволі вузької, спеціалізованої проблематики, а з іншого – знання найактуальніших напрямів та тенденцій у сучасній філософії, усвідомлення перспектив її розвитку і здатність актуалізувати власне дослідження у цьому доволі широкому контексті. Дисципліна «Філософія в сучасному світі: напрями, тенденції, перспективи», що будується як дослідницький семінар і передбачає її активне співвикладання усіма слухачами, покликана допомогти успішно розв'язати обидва завдання кожному аспіранту, враховуючи специфіку його або її попередньої підготовки та теми дисертаційного дослідження (студентоцентрований підхід).

Основне завдання кожного слухача дисципліни – чітко позиціонувати проблематику власного дисертаційного дослідження та наочно аргументувати її актуальність та перспективність з огляду на провідні тенденції у сучасній світовій та вітчизняній філософії, переконливо продемонструвавши, якою мірою його/її тема дотична до тих чи інших напрямів у сучасній світовій (англомовній та/або континентальній) та/або вітчизняній, теоретичній та/або практичній філософії, а також у сучасній історіографії філософії.

З цією метою виокремлено п'ять основних тем (теми 2–6 у наведеному нижче тематичному плані), що унаочнюють основні напрями та тенденції у сучасній світовій філософії. Кожен аспірант має підготувати та презентувати для групового обговорення три повідомлення, кожне з яких має сприяти позиціонуванню його/її дисертації у контексті трьох із п'яти тем тематичного плану дисципліни (теми № 2–6). Підготовка кожного повідомлення передбачає підбір, реферування та критичний аналіз іншомовних та вітчизняних фахових досліджень з відповідної проблематики. Спираючись на матеріали, представлені у повідомленнях, зроблених кожним аспірантом упродовж семестру, він або вона готує індивідуальне дослідження (письмову доповідь) та презентує її на підсумковій науковій конференції з дисципліни.

У разі запровадження дистанційного навчання усі індивідуальні завдання (повідомлення), так саме, як і підсумкова письмова робота, мірою їх підготовки (відповідно до встановленого графіку)

оприлюднюються на спеціальному форумі, доданому до матеріалів дисципліни на платформі дистанційного навчання НаУКМА (www.distedu.ukma.edu.ua), та обговорюються за допомогою додатків Moodle та MS Teams.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Теми занять	Кількість годин
Практичне № 1–2	Тема 1. Вступ до дисципліни. Специфіка дисципліни, її зміст основна мета та очікувані результати. Огляд основних напрямів, тенденцій та перспектив розвитку філософії в сучасному світі. Формулювання та розподіл індивідуальних завдань. Визначення графіку роботи.	4 год.
Практичне № 3–6	Тема 2. Сучасна англومовна філософія. Аналітична і постаналітична філософія, філософія дії, постпозитивізм, неопрагматизм. <i>Індивідуальне завдання: підготовка повідомлення за темою занять.</i>	8 год.
Практичне № 7–10	Тема 3. Сучасна континентальна філософія. Герменевтично-феноменологічна філософія, постструктуралізм, постмарксизм і постмодернізм. <i>Індивідуальне завдання: підготовка повідомлення за темою занять.</i>	8 год.
Практичне № 11–14	Тема 4. Сучасна теоретична філософія. Метафілософія, філософія свідомості і онтологія (метафізика), епістемологія, логіка і філософія мови, філософія науки, філософія природи. <i>Індивідуальне завдання: підготовка доповіді за темою заняття.</i>	8 год.
Практичне № 15–18	Тема 5. Сучасна практична філософія. Соціальна і політична філософія, філософія людини, філософія техніки, етика, естетика та філософія мистецтва, філософія релігії і теологія. <i>Індивідуальне завдання: підготовка доповіді за темою заняття.</i>	8 год.
Практичне № 19–22	Тема 6. Сучасна історіографія філософії. Філософські та екстрафілософські підходи до історії філософії. Історіографія філософії та різні типи історичної семантики. Історіографія світової та національної філософії. <i>Індивідуальне завдання: підготовка доповіді за темою заняття.</i>	8 год.
Практичне № 23–26	Підсумкова наукова конференція. Презентація індивідуального дослідження (письмової доповіді) за матеріалами дисципліни.	8 год.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Види робіт	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Презентація повідомлення	3	15	45
Участь в обговоренні повідомлень	3	5	15
Презентація письмової доповіді	1	35	35
Участь в обговоренні доповіді	1	5	5
Разом			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Письмова робота являє собою узагальнений текстуальний виклад матеріалів індивідуальних завдань (повідомлень), зроблених слухачами дисципліни упродовж семестру. У письмовому варіанті мають

бути враховані зауваження, що були зроблені під час обговорення повідомлень. Обсяг: від 20 000 до 40 000 знаків з пробілами (0,5–1 др. арк.). Вимоги до оформлення: шрифт – Times New Roman; основний текст: інтервал – 1,5, розмір шрифту – 14; посилання – посторінкові, нумерація посилань – наскрізна, інтервал – 1, розмір шрифту – 10. Посилання на джерела і список використаних джерел – відповідно до чинних українських бібліографічних стандартів.

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Презентація повідомлень на практичних заняттях	15	Повідомлення підготовлено і презентовано вчасно, з широким використанням дотичної літератури. Доповідь структурована, логічна, послідовна; містить елементи проблемного підходу. Доповідач демонструє володіння матеріалом і здатність відповісти на запитання аудиторії.
	8–14	Повідомлення підготовлено і презентовано вчасно, але без дотримання тих чи тих вимог, викладених вище.
	1–7	Повідомлення підготовлено із запізненням та/або містить прогалини та помилкові твердження. Доповідач не демонструє належної підготовки та/або не готовий відповідати на змістовні запитання.
Участь в обговоренні повідомлень та доповідей	4–5	Аспірант активно бере участь в обговоренні повідомлень колег та доповіді: задає дотичні запитання висловлює аргументовані зауваження, формулює власну позицію.
	1–3	Аспірант бере участь в обговоренні повідомлень колег та доповіді, але без дотримання тих чи тих вимог, викладених вище.
Презентація індивідуального дослідження (письмової доповіді) на підсумковій науковій конференції	35	Дослідження виконано і подано вчасно; презентуючи її на підсумковій конференції, автор демонструє належний рівень знань і розуміння теми, знайомство із основними тенденціями у розвитку сучасної світової філософії, виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовно-стилістичну досконалість. Роботу оформлено та презентовано відповідно до академічних вимог.
	20–34	Дослідження виконано і подано вчасно; презентуючи її на підсумковій конференції, автор демонструє достатню обізнаність із основними тенденціями у розвитку сучасної світової філософії. Виклад має логічний і послідовний характер, однак у тексті наявні певні фактографічні неточності чи мовно-стилістичні недоліки. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.
	1–19	Дослідження виконано і подано вчасно. Презентуючи її на підсумковій конференції, автор демонструє достатню обізнаність з матеріалом, однак роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Робота містить фактографічні неточності та/або необґрунтовані судження. Текст (презентація)

		вирізняється значними мовно-стилістичними недоліками.
	0	Завдання не виконане у визначений викладачем термін або містить плагіат.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS	
	Екзамен	Залік		
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)	
81 – 90	Добре		B (дуже добре)	
71 – 80			C (добре)	
66 – 70			D (задовільно)	
60 – 65	Задовільно		E (достатньо)	
30 – 59	Незадовільно		Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29				F (неприйнятно – з обов'язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до екзамену) складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії студент може обрати повторне вивчення дисципліни.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року): https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iaкости-osvitnoi-diialnosti-ta-iaкости-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Рекомендована монографія, посібники та підручники

- Baz, A. (2017). *The crisis of method in contemporary analytic philosophy* (First ed.). Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.
- Churchland, P. (2013). *Matter and consciousness* (Third ed.). Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Coady, D. (2012). *What to believe now: Applying epistemology to contemporary issues*. Chichester, West Sussex; Malden, MA: Wiley-Blackwell.
- Floyd, J., & Stears, M. (2011). *Political philosophy versus history? : Contextualism and real politics in contemporary political thought*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press.
- Gracia, Jorge J. E. (1992). *Philosophy and Its History: Issues in Philosophical Historiography*. Albany: State University of New York Press.
- Hay, C. (2017). *Philosophy: Feminism*. (001st ed., Macmillan Interdisciplinary Handbooks Ser).

- Heil, J. (2012). *Philosophy of mind: A contemporary introduction* (3rd ed., Routledge contemporary introductions to philosophy). New York: Routledge.
- Hetherington, S. (2019). *Knowledge in Contemporary Philosophy*.
- Jackson, F., & Smith, M. (2007). *The Oxford handbook of contemporary philosophy*. Oxford: Oxford University Press.
- Johnston, A. (2013). *Prolegomena to Any Future Materialism: The Outcome of Contemporary French Philosophy. Volume one, The outcome of contemporary French philosophy (Diaeresis)*. Evanston, Illinois: Northwestern University Press.
- Lycan, W. (2018). *Philosophy of Language: A Contemporary Introduction*. (3rd ed., Routledge Contemporary Introductions to Philosophy Ser).
- Noys, B. (2010). *The persistence of the negative: A critique of contemporary continental theory*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Oppy, G. (2015). *The Routledge handbook of contemporary philosophy of religion* (Routledge handbooks in philosophy). Abingdon, Oxon; New York: Routledge.
- Osborne, P. (2013). *Anywhere or not at all: Philosophy of contemporary art* (First edition, paperback. ed.). London; New York: Verso.
- Overgaard, S., Gilbert, P., & Burwood, S. (2013). *An introduction to metaphilosophy* (Cambridge introductions to philosophy). Cambridge: Cambridge University Press.
- Risjord, M. (2014). *Philosophy of Social Science: A Contemporary Introduction*. Routledge.
- Rosenberg, A., & McIntyre, L. (2020). *Philosophy of Science: A Contemporary Introduction* (4th ed., Vol. 1). Routledge.
- Ungureanu, C. (2017). *Contemporary Political Philosophy and Religion: Between Public Reason and Pluralism*. (1st ed.).
- Van Roojen, M. (2015). *Metaethics: A Contemporary Introduction* (1st ed.). Routledge.
- Байнес, К. (ред.). (2000). *Після філософії: кінець чи трансформація? Рорті, Ліотар, Фуко, Деррида, Девідсон, Дамміт, Патнем, Апель, Габермас, Гадамер, Рікьор, Макінтайр, Блуменберг, Тейлор* (Пер. з англ.). Київ: Четверта хвиля.
- Богачов, А.Л. (2006). *Філософська герменевтика. Навчальний посібник*. Київ: Видавництво «Курс».
- Бом У. (ред.). (2003). *Філософія сьогодні*. Київ: Альтепрес, 2003.
- Єрмоленко, А.М. (1999). *Комунікативна практична філософія: Підручник*. Київ: Лібра.
- Єрмоленко, А.М. (2010). *Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи. Монографія*. Київ: Лібра.
- Кебуладзе, В.І. (2011). *Феноменологія досвіду*. Київ: Дух і Літера.
- Крічлі, С. (2008). *Вступ до континентальної філософії* (Пер. с англ. В. Менжуліна). – Київ: Стилос.
- Лактіонова, А.В. (2016). *Філософія дії: монографія*. Київ: ВПЦ «Київський університет».
- Лой, А.М., Бойченко, М.І., Лактіонова, А.В. та ін. (2016). *Основи практичної філософії. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Друге видання*. Київ: В.В. Салій.
- Поліщук, Н.П. (2012). *Філософія прагматизму*. Київ: Український Центр духовної культури.
- Соболь О.М. (1997). *Постмодерн і майбутнє філософії*. Київ: Наукова думка.

Рекомендовані електронні ресурси

Stanford Encyclopedia of Philosophy: <https://plato.stanford.edu/>